

Tárgy: Egyházi ének jelentés

Iktatószám: 32.41. – 0123. /2015.

Ügyintéző: Mórocz Ildikó

Összefoglaló az egyházi ének tanításával kapcsolatos RPI felmérésről

készítette:
Mórocz Ildikó
pedagógiai előadó
2014. október-december

1. Előzmények

A református köznevelés egyik jellemzője, jól azonosítható megkülönböztető jegye az egyházi ének oktatása. A református köznevelési törvény szerint

31.§ Református köznevelési intézményben:

- (1) *A Nemzeti alaptanterv, illetve a kerettanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló jogszabályokban megfogalmazott „hitoktatás tantárgy” a hit- és erkölcsstan és az egyházi ének tantárgy keretében valósul meg. Ezen tantárgyak óraszámára nem vehető figyelembe a tanuló kötelező és választható óraszámának napi és heti összegzésekor.*
- (3) *Az egyházi ének tantárgy iskolatípusonként legalább két évig (négyévfolyamos középiskola esetén legalább egy évig) rendszeres tantárgyként, tanrendbe iktatottan – heti 1 órában – kötelező, más órával nem helyettesíthető és nem vonható össze. Foglalkoztatási szempontból az egyházi ének tantárgy tanítását a köznevelési intézmény pedagógiai programja – a fenntartóval egyetértve – a művészet műveltségterület részeként is meghatározhatja.*
- (6) *A hit- és erkölcsstan, az erkölcsstan illetve az etika osztályzata, valamint az egyházi ének értékelése bekerül a bizonyítványba.*

A Református Pedagógiai Intézetnek a református köznevelési törvény 20/A §-ban rögzített alapfeladata többek között, hogy

- (1) *az intézmények tartalmi munkáját segíti tantervek, tankönyvek, segédanyagok kiadásával, megjelentetésével, készíttetésével és véleményeztetésével, pedagógiai tájékoztatással;*
- (6) *nevelési-oktatási szakvéleményeket, állásfoglalásokat készíttet;*
- (11) *kutattatja, feldolgozza és megismerteti a magyar református köznevelési intézmények pedagógiai és kulturális hagyományait;*

Mindezek figyelembe vételével, az MRE zsinati tanácsosával és oktatási irodavezetőjével egyeztetve merült fel a köznevelési intézmények „református többletének” definiálásának, adatolásának igénye.

Az RPI a „református többletet” elsősorban az alábbi területeken azonosította:

- a hitoktatás helyzete az intézményben (helyi tanterv és pedagógiai program vizsgálata, van-e jóváhagyott hittan-tanterv, az elfogadott taneszközt használja-e az intézmény, milyenek a hitoktatás személyi feltételei, tanfelügyeleti típusú óralátogatás és értékelés)
- **az egyházi ének oktatás helyzete az intézményben (helyi tanterv és pedagógiai program vizsgálata, taneszközök, személyi feltételek, tanfelügyeleti típusú óralátogatás és értékelés)**
- az intézmény diáktámogató, -mentoráló rendszerének, képességének, törekvéseinek vizsgálata, értékelése
- hogyan jelenik meg a református ethosz az iskola alapvető dokumentumaiban (helyi tanterv, pedagógiai program, szmsz, házirend), koherensek-e ezek a dokumentumok, összhangban vannak-e az egyházi törvényekkel és elvárásokkal, a dokumentumban foglaltak megjelennek-e a gyakorlatban

Jelen vizsgálat elsőként a fent meghatározott területek közül az egyházi ének oktatásának helyzetére, fejlesztési lehetőségeire fókuszált.

2. A kérdőíves felmérés statisztikai eredményei

ÉNEK-ZENÉT ÉS EGYHÁZI ÉNEKET OKTATÓK RÉSZÉRE KÉSZÜLT KÉRDŐÍV STATISZTIKÁJA – 2014.12.17.-IG ÉRKEZETTEK

1.b) Szakmai gyakorlati ideje:

	X= / 148	%
<u>0-5 év</u>	32	<u>22</u>
6-10 év	29	20
11-15 év	20	13
16-20 év	20	13
21-25 év	13	9
<u>több mint 25 év</u>	34	<u>23</u>

1.c) Milyen szintű végzettsége van az ének-zenei oktatást végző kollégának ?

	X= / 148	%
középfokú	13	9
<u>főiskolai</u>	109	<u>74</u>
egyetemi	35	24
doktori fokozattal rendelkezik		

1.d) Milyen szintű EGYHÁZZENEI végzettsége az egyházzenei oktatást végző kollégának?

	X= / 148	%
<u>kántorképző</u>	36	<u>24</u>
középfokú	13	8
<u>főiskolai</u>	32	<u>22</u>
Egyetemi* zömmel lelkészi diplomák miatt	9	6
doktori fokozattal rendelkezik egyházzenei területen		

3. Milyen rendszeres liturgikus zenei szolgálatot látnak el az intézmény diákjai?

	X= 148	%
semmit	13	9
Istentiszteleten gyülekezeti éneklés	127	86
Istentiszteleten kórusban	56	38

4. Milyen személyi- és tárgyi feltételekkel vesznek részt a diákok liturgikus eseményeken?

	X= 148	%
<u>A:</u> Van saját templomunk az iskolán belül, ahol saját lelkészünk látja el a szolgálatot.	49	<u>33</u>
B. Van saját templomunk/kápolnánk az iskolán belül, de nincs saját lelkészünk, aki ellátja a szolgálatot.	1	0,7
<u>C:</u> Van saját lelkészünk, aki ellátja a szolgálatokat, de ezeket csak a közeli templomban, vendégként tarthatjuk	50	<u>34</u>
D: Nincs saját lelkészünk, aki rendszeresen ellátja a szolgálatokat, de több állandó lelkész együttműködik intézményünkkel, viszont csak a közeli templomban, vendégként tarthatjuk a liturgikus alkalmainkat	4	3

E: Intézményünk munkáját nem segíti közvetlenül állandó lelkes és templomunk sincs. Csak a közeli templomban tudunk részt venni liturgián, a templom híveivel közösen.	10	7
Egyéb választ adók száma	36	24

4. Zenei repertoár az intézmény egyházzenei gyakorlatában? 1 – soha, 5 – mindig

típus	X = / 740	%
gregorián	246	33
népének	430	58
<u>gyülekezeti ének</u>	688	93
korál	377	51
<u>genfi zsoltár</u>	576	<u>78</u>
taizéi ének	232	31
gitáros ének	433	59
hangszeres zene	461	62
graduál	5	0,7

5. Elvárja a munkáltató, hogy a zenei szolgálatban felkészült diákok vegyenek részt?

	X= / 148	%
<u>Igen</u>	124	84
Nem	14	9
talán	9	6

6. Szerepel az egyházzenei szolgálatra való felkészítés az erre kijelölt kolléga munkaköri leírásában?

	X= / 148	%
<u>Igen</u>	64	43
Nem	65	<u>43</u>
talán	16	11

7. Milyen formában biztosít időkeretet az intézmény a diákok egyházzenei szolgálatra való felkészítéséhez?

	X= / 148	%
<u>A: heti rendszerességgel, órarendbe beépített tanítási órán</u>	85	57
B: heti rendszerességgel, a heti munkarendbe beépített tanórán kívüli foglalkozással	33	22
C: a soron következő egyházzenei szolgálat előtt biztosít rá időt	15	10
D: nem biztosít időkeretet, de meg szoktuk oldani valahogyan	18	12

E: nem szükséges felkészülési idő	5	3
Egyéb választ adók száma	14	9

8. Kinek vagy minek az előírásait, igényeit veszik figyelembe az Önök gyakorlatában az egyházzenei szolgálat zenei anyagának összeállításánál? Állítsa fontossági sorrendbe! (1 – legkevésbé meghatározó; 10 – legmeghatározóbb) *

	X = / 1480	%
Egyház	1068	72
lelkész	1058	71
A templomi közösség világi előljárói	471	32
Fenntartó	851	57
Intézményvezető	850	57
A templom kántora	629	42
Kórusvezető/énektanár	1018	69
Szülők	326	22
Diákok	596	40
Egyéb	102	7

9. Ismerik-e az intézménytípus számára kidolgozott, az egyházzenei oktatást is magában foglaló kerettantervet?

	X= / 148	%
Igen	119	81
Nem	23	15
talán	3	2

10. Tagja-e valamilyen szakmai szervezetnek a kitöltő tanár kolléga?

	X= / 148	%
Igen	25	17
Nem	122	82
talán	1	0,7

11. Milyen minőségben és mennyiségben állnak rendelkezésre az alábbiak az egyházzenei oktatás szempontjából? (1 – rossz; 5 – kiváló)

	X= /740	%
Tanárképzés	430	58
Kerettanterv	549	74
Tankönyv	307	41
Továbbképzés	428	58
Támogató/elfogadó légkör	541	73

Motiváció (díjak, szakmai előrejutás lehetőségei stb.)	357	48
Szakmai támogatás, érdekképviselet (szakmai szervezet formájában)	324	44
Szakmai fórum (ahol azonos szakmai területen működő kollégáktól lehet tájékozódni)	345	47

12. Fontossági sorrend szerint melyik terület fejlesztésére van szükség a magyarországi egyházzenei oktatás javításához? (1 – legkevésbé fontos; 9 – legfontosabb)

	X= /1332	%
<i>Tanárképzés</i>	959	72
Kerettanterv	779	58
<u>Tankönyv</u>	984	74
Továbbképzés	912	68
Támogató/elfogadó légkör	760	57
Motiváció (díjak, szakmai előrejutás lehetőségei stb.)	697	52
Szakmai támogatás, érdekképviselet (szakmai szervezet formájában)	661	50
<u>Szakmai fórum (ahol azonos szakmai területen működő kollégáktól lehet tájékozódni)</u>	781	59

13. Melyik egyházzenei oktatásról szóló képzésen=továbbképzésen vennének részt?

30 órás			60 órás			120 órás			
igen	nem	talán	igen	nem	talán	igen	nem	talán	
72	4	22	40	9	29	36	13	26	
48	3	15	27	6	20	24	9	18	%

14. A felsorolt szervezeteknek/intézményeknek milyen súlyú feladata az egyházzenei oktatást segítő képzés/továbbképzés támogatása, illetve szervezése? (1 – nem feladata; 5 – fontos feladata)

	X= / 740	%
<u>Egyház</u>	631	85
<i>Egyetem/Főiskola</i>	577	78
Gyülekezet/Közösség	465	63
<u>Pedagógiai szakmai szolgáltató intézmény</u>	622	84

5. A kérdőíves felmérés szövege válaszainak összegzése

A szöveges válaszok leggyakrabban említett kifejezése (címkefelhő):

Tankönyv, tanárképzés, gyülekezeti élet gyakorlata, ifjúsági énekek, továbbképzés, egyházi énekléssel kapcsolatos kiadványok, elhívott lelkületű tanár, új énekek létrehozása, terjesztése, kellő motiváció, kidolgozott módszertani fogások, játékos ötletek, egyházi énekeink digitalizálása, össz-református énekkincs kialakítás, új utak keresése, egységes zenehallgatási anyag, diétis kérdése, közös honlap, 2.0 fórum, interaktív CD

A leggyakoribb felvetések, igények csoportosítva:

A hazai egyházzenei oktatás helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel kapcsolatosan megfogalmazott javaslatok és észrevételek kivonata	VÁLASZADÓ LÉTSZÁM
Igény az egyházzenei – költséghatékony - szakmai továbbképzésére	18
Igényes versus népszerű ifjúsági ének, éneklés kérdésköre	10
Igény (van) jól megszerkesztett, tematikusan felépített tankönyvre	9
Megőrizve a régi énekkincset, új énekeket is létre kell hozni és terjeszteni	8
Igény van az egyházi énekléssel kapcsolatos – új - kiadványokra	4
Az egyházi ének tanár legyen elhivatott és szakmailag felkészült	4
Közös honlap és/vagy szakmai fórum létrehozása 2.0-s felületen	4
Interaktív CD készítése és terjesztése az oktatás megkönnyítésére	4
Gyülekezeti életben szerezzenek gyakorlatot a képzett ének-zene tanárok	3
Módszertani fogások, játékos ötletek kidolgozása és terjesztése szükséges	3
Kutatható össz-református ének-kincstár létrehozása	3
Egységes, digitálisan is hozzáférhető zenehallgatási anyag létrehozása	3
Diézis kérdése a gyülekezeti éneklésben és különösen az ének-versenyeken	3
Közös és kellő motiváltság ébren tartása a tanár kollégákban	2
Digitalizáljuk egyházi énekeinket	2
Új utak keresése ének-anyagban, oktatási módszerben is	2

(A 152 beérkezett kérdőívből 59 hozzászólás érkezett a 15. (kifejtő) kérdésre.)

6. Református iskolák, ahol nincs egyházi ének óra, vagy rendhagyó eljárás tapasztalható

A felmérés során fény derült arra, hogy a református köznevelési törvény egyértelmű rendelkezései ellenére nem minden református iskolában van szakszerűen ellátott egyházi ének oktatás. Az RPI-nek nem feladata az egyes intézményi gyakorlatok megváltoztatása, a jogszabályok, helyi tantervek ellenőrzésére, számonkérésére nincs is jogköre, így ezt az adatbázist tájékoztatásul terjesztettük az egyházi oktatásirányítás elé.

7. A felmérésből fakadó tapasztalatok feladatok

A felmérés eredménye megmutatta, hogy szerteágazó és sok feladatot adó területről van szó. Ugyancsak bebizonyosodott, hogy a Református Pedagógiai Intézet szaktanácsadói feladatait az egyes intézmények nem egyformán ítélik meg és fogadják. Voltak – bár szerencsére kevesen – olyan intézmények, amelyek kategorikusan elzárkóztak az RPI-vel való együttműködéstől vagy a kérdőív kitöltésétől.

Ennek ellenére a nagyszámú beérkezett válasz alapján kijelölhetők a szakmai szolgáltatás közeljövőben tervezett feladatai. A felmérés eredménye alapján a Református Pedagógiai Intézet a maga számára a következő feladatokat azonosította:

- Egyházi ének képzés megújítása és meghirdetése

2014. decemberében akkreditációra beadtuk a Protestáns egyházi ének oktatása című 120 órás akkreditált pedagógusképző tanfolyam tervezetét az Oktatási Hivatalba. Az anyag a formai vizsgálaton átesett, jelenleg a szakmai bírálat eredményére várunk. A képzés tematikáját széles körű szakmai egyeztetés előzte meg, amelyben külső

szakértőként részt vett *Bódiss Tamás, Draskózy Balázs, Dávid István, Pap Ferenc*, az RPI részéről pedig *Mórocz Ildikó, Márkus Gábor* és *Lőrincz Mónika*. A képzést a KRE-RPI szakirányú továbbképzési tájékoztatóban megjelentettük.

- **Egyházi ének tanárok szakmai napjainak szervezése**

Egyéb szakmai napjaink mintájára, a felmerülő igényekre reagálva *Mórocz Ildikó* és *Moncz Anikó* elkezdtek szervezni az egyházi ének-tanárok rendszeres szakmai találkozóit szakmai napjait. A képzések tematikája a konkrét igények szerint alakul, elsődleges fókuszában a létező jó gyakorlatok megosztása lesz. Április közepén várható két bemutató órával egybekötött rendezvény a DRK Gimnáziumában, *Kurgyis András* vezetésével, illetve a budapesti Benkő István Református Általános Iskola és Gimnáziumban, *Géczyné Miklóssy Katalin* irányításával.

- **Egyházi énekes kiadványok szerkesztése**

Kiss Lászlóné óvodapedagógus anyaga alapján elkezdődött egy óvodai énekgyűjtemény szerkesztése. A kiadvány pedagógiai lektora *Szabadi Edit*, zenei lektora *Mórocz Ildikó*, katechetikai lektora *Dr. Jakab-Szászi Andrea*. A kiadvány megjelentetését a holland OGO alapítvány anyagilag támogatja.

- **Közös honlap és fórum létrehozása**

Mórocz Ildikó és *Zeller István* kollégák létrehoztak egy közösségi portálon keresztül elérhető zárt szakmai csoportot a református egyházi ének-zene tanárok számára.

- **Zenehallgatási anyag digitalizálása**

Mórocz Ildikó szakmai és *Zeller István* informatikai közreműködésével ez a munka is megkezdődött, jelenleg a hangzóanyagok terjesztésének szerzői jogi kérdéseit igyekszünk tisztázni a Szerzői Jogvédő Hivatallal.

Ezúton is hálás szívvel köszönjük az intézményeknek és ének-zene tanároknak, hogy válaszaikkal, észrevételeikkel, felvetéseikkel segítették munkánkat. a továbbiakban is igyekszünk megtisztelő bizalmuknak megfelelni, fent részletezett szolgáltatásainkkal szolgáltatukat eredményesebbé tenni.

Felajánljuk szakmai segítségünket a jelenleg tapasztalt törvénysértő állapotok felszámolásában, az egyházi ének oktatás bevezetésének segítésében is.

Szeretettel hívjuk a jelenleg a szakmai szolgáltatások igénybevételétől elzárkózó intézményeket is az együttműködésre.

Továbbra is kérjük a református oktatásirányítás támogatását a református köznevelési intézmények egységes minőségbiztosítási rendszerének kiépítésében.

Budapest, 2015. január 28.

Mórocz Ildikó
pedagógiai előadó
ének-zene szaktanácsadó

Szontagh Pál
igazgató